

Framsókn

Tá tað almenna ikki røkkur

Vit eru noydd at gera nakað munagott fyri at loysa tann ovurhonds stóra trupulleikan vit hava innan eldrarøktina.

Sannlíkt er, at samfelagið - tey fyrstu nógvu árin - ikki verður ført fyri at loysa hendan trupulleika.

Kunnu vit góðtaka at eldra fólkið, sum hevur tørv á hjálp, livir undir so vánaligum umstøðum, sum tey gera í dag?

Við at hugsa óvanligt kunnu vit á liberalum grundarlagi hjálpa munandi um støðuna.

Prinsippið er, at almannaveitingar skulu fylgja persóninum

Vit kunnu ikki taka tað sum eina sjálfvfyrgju, at tað almenna í framtíðini fer at klára at veita allar tær tænastur, sum vit í dag rokna sum sjálvsagdar.

Vit eiga tí at hugsa ótraditionelt og á hvønn hátt tann privati parturin av samfelagnum kann brúkast til hesar avbjóðingar.

Onkursvegna hava tær almennu Føroyar ta fatan, at almenn tilboð og tænastur bara kunnu veitast trygt og gott um tað almenna sjálvt stendur fyri og er arbeiðstakari.

Úrslitið er, at vit ongantíð fáa eftirkannað, um tey tilboð og tænastur, sum tað almenna veitir, standa mát við tørv og kostnað.

Hesa skeivu gongd eiga vit at broyta. Allar almennar tænastur innan m.a. barnaansing, skúla, almannaveitingar, heilsu- og eldrarøkt eiga vit at loyva privatum persónum og feløgum at geva sitt boð uppá at loysa.

Landið skal í eindarprísum rinda fyri hesar tænastur - t.v.s at peningurin fylgir persóninum.

200 Ellis-/eldraíbúðir

Flest øll vita, at støðan hjá eldri fólk, sum hava tørv á hjálp, er lítið virðilig. Tey eldru liva eitt ússaligt lív, og familjur teirra bukka undir fyri tí trýsti hjálparloysið skapar. Tey gomlu føla seg til foretred, og familjan fólir, at tey svíkja.

Her má og skal gerast okkurt munagott – og meira enn tað, sum tað almenna er ført fyri.

Vit skjóta tí upp, at vit

beinanvegin á privatum grundarlagi byggja 200 ellisíbúðir og soleiðis taka broddin av tí trýsti, sum er á alla eldrarøktina.

Byggingin verður skipað eftir einum eigaíbúðarleisti, har hvørt búfólk keypir sína egnu íbúð og útveggar figging. Oftast kann keypspeningurin útvegast við m.a. at selja egin hús ella eisini við vanligari lántøku. Ein tilík ætlan er sera væl egnað hjá einum pensjónsgrunni at figgja.

Tá búfólkið ikki longur hevur tørv á íbúðini, verður ognin seld aftur til eigarafelagið eftir einum framm-anundan avtalaðum indexlykli. Eigarafelagið selur so íbúðina til tann næsta, sum hevur tørv á eini ellisíbúð. Íbúðin verður ikki seld á fríða marknaðinum.

Sílikar ellis- og eldraíbúðarloysnir eru royndar í Íslandi, og virka væl.

Byggjeindirnar skulu byggjast í bestu góðsku og í ymiskum støddum (millum 40 – 70 – 90 m²), bæði til stök og pør.

Byggjarið skal liggja væl í lendi og í so stórum eindum (kanska millum 50 og 100 íbúðir), at atlit er tikið til rakstur, og at tænastur kunnu veitast á høgum støði fyri lægsta kostnað.

Ein privat skipan skal veita búfólkinum tær neyðugu almannatænastur. Og hetta á einum støði sum búfólki sjálvt setur – tó við almenna støðinum sum minstamark.

Gjaldið fyri hesar tænastur kemur frá teimum eindarprísum landið veitir, og um neyðugt frá búfólkunum sjálvum - alt í mun til, hvat tænastustøði ynskt verður.

Til hvørja byggjeind eru knýttar nakrar kjarnutænastur, sum skal tryggja at búfólkið fær ta neyðugu hjálp og tænastur – ergoterapi, fysioterapi, persónliga røkt, sosialar aktivitetir, hárfriðkan, nærhandil v.m. alt í mun til støðina á ætlanini.

Umframt tey, sum eru undir almannaverkinum og hava tørv á hjálp, kunnu fólk, sum eru pensionistar keypa sær íbúð í búðstaðareindini.

Hetta seinasta til tess at tryggja einum virknum og fjølbroyttum grannalagi.

Hugsað uppskot um ellis- og eldraíbúðir.

Tørvur er á 200 røktarheimsplássum umframt 200 ellis- og eldraíbúðum bara í Tórshavn

Tørvurin á ellisíbúðum um landið er stórt, og bara í Tórshavnar Kommunu mangla umleið 200 ellis- og røktarpláss umframt 200 eldraíbúðir.

Vit skulu bara fyrst staðfesta, at hvørki land ella kommunu eru før fyri at loysa henda trupulleika bara í nánd av tí tørv, sum er staðfestur.

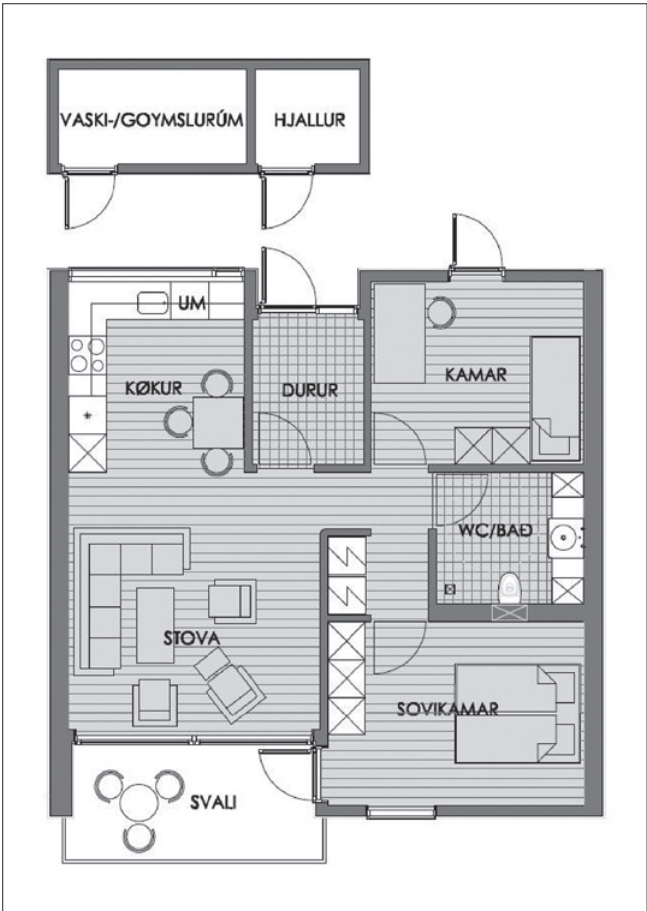
Bara í Suðurstreymi er tørvurin á ellis- og røktarheimsplássum omanfyri 300.

Her má tí okkurt munagott gerast. Av teimum plássum, sum eru til í dag, verða øll brúkt sum røktarheimspláss og so at siga ongi sum ellisheim ella eldraíbúðir. Orsøkin er tann, at tá tey eldru endiliga eru so heppin at fáa tilboð um búpláss, eru tey so veik sálarliga og kropsliga, at talan er um røktarkrevjandi fólk, sum í bert lítlan mun kunnu gera brúk av teimum fasilitetum, sum eru á heiminum og kemur íløgan tí als ikki til sín rætt. Ellis- og røktarheimini virka í stóran mun sum bíðipláss, áðrenn tey gomlu fara hiðani frá fyri seinastu ferð.

Bygging av ellis- og røktarheimum

Hátturin at byggja ellis- og røktarheim í Føroyum, er danskur. Allar fortreytir, støddarkrøv v.m. eru eftir donskum leisti. Tiskil kostar eitt ellis- og røktarheimspláss útvíð 2 mill kr at byggja. Íroknað er tá innbúgv. Meðal m²-talið fyri hvørja eind í dag er áleið 70 t.v.s kr. 28.000/m². Hesin byggiháttur er ikki nøktandi – hvørki figgjarliga ella tørvsliga.

Kostnaður kann lættliga

Uppskot til innrættan av íbúðini.

fara munandi niður –uttan at slakað verður í innihaldi til brúkaran ella í dygd á bygging.

Hvørjum er brúk fyri

Staðfest er, at fleiri og fleiri eldri fólk sita í alt ov stórum húsum. Og allarflestu av hesum ynskja sær ein minni bústað, sum tey eru før fyri at halda og gjalda.

Ein íbúð í somu stødd, sum eitt røktarheimspláss uppá 70 m² kann í dag byggjast fyri umleið kr. 10.000/m² t.v.s. at fyri hvørt røktarheimspláss kunnu knappliga 3 íbúðir byggjast.

Byggjast skulu eindir uppá 50 til 100 íbúðir í støddini 40 til 90 m² í gólvvídd.

Íbúðirnar eru innrættaðar

soleiðis, at øll – eisini rørs-lutarnað –fritt kunnu gera brúk av øllum íbúðunum, og soleiðis at búfólkinu kunnu bógva har heilt fram til, at tey hava tørv á røktarheimi.

Sum nevnt skal ein tænastu- og aktivitetsdepil tryggja, at búfólkið fær ta neyðugu hjálp og tænastur – eitt nú ergoterapi, fysioterapi, persónliga røkt, felagsrúm til sosialar aktivitetir, hárfriðkan og nærhandil

Endamálið er: at fáa røktina út til tey eldru, heldur enn at tey eldru verða tvungin til røktina.

Avleiðingar av ætlanini:

- Positivar persónligar avleiðingar fyri tey eldru

- Positivar persónligar avleiðingar fyri tey avvarðandi
- Positivar avleiðingar fyri bústaðarmynstrið
- Positivar avleiðingar fyri samfelagsbúskapin
- Nógv arbeiði verður sett í gongd og harvið fleiri skattakrónur og peningur í umfar
- 200 hús verða tøk á solumarknaðinum
- Tørvurin fyri nýggjum útstykingum í óbygðum øki verður tálmaður.

Fyrsta stig á leiðini er beinanvegin at fáa gongd á hesa alternativu íbúðarbygging í miðstaðarøkinum, har tørvurin er allarstørstur.

Samandráttur

Tey liva eitt ússaligt lív við lítlari og ongari lívsgóðsku. Nógvar familjur royna at hjálpa, men eru í dýrastu neyð, vita sær ikki livandi ráð og bukka undir. Dagligdagurin hevur fyri hesar familjur nóg mikið í sær sjálvum.

Hava tey gomlu treingjandi eldru nakra vón fyri framman? Og kunnu vit gera okkurt ?

Á liberalum grundarlagi kunnu vit hjálpa munandi um støðuna og skjóta vit tí upp, at hetta omanfyri nevnda uppskot verður roynt.

Hetta fer Framsókn at finna ein meiriluta á tingið fyri at fremja.